

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ, UNIVERSITAT
I I RECERCA
B

Pla Quadriennal de Formació permanent del professorat 2020-2024

MAI DEIXEM D'APRENDRE

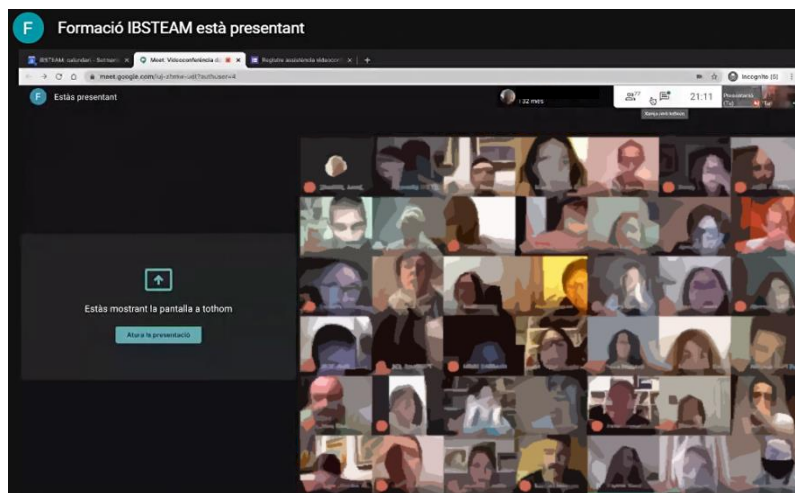
PRÒLEG

A partir del Pla Quadriennal de Formació Permanent del Professorat 2016-2020 –el qual va suposar una aposta innovadora i agosarada tant pel que fa als temes de la formació, relatius a les metodologies i a les estratègies d'aprenentatge, com a les modalitats de formació basades en la pràctica reflexiva compartida del centre educatiu i en la transferència a l'aula dels aprenentatges formatius–, es dugué a terme durant el primer trimestre del curs 2019-2020 l'avaluació d'aquest Pla amb la participació dels diferents agents que intervenen en la formació permanent. Dels resultats de l'avaluació es va posar de manifest la gran feina que s'havia desenvolupat durant el Pla, tant per part dels centres de professorat com dels centres educatius, al mateix temps que s'identificaren les necessitats formatives i les propostes que serviren per elaborar el nou Pla Quadriennal de Formació Permanent del Professorat 2020-2024, que ara es presenta.

De les propostes extretes en l'avaluació del Pla Quadriennal 2016-2020, assumim que el procés de formació permanent del professorat s'ha de basar necessàriament en el centre –encara que això no significa que s'hagi de prescindir del suport extern o de les activitats formatives que es realitzin fora del centre–, si bé és necessari realitzar una aposta més ferma perquè els docents disposin de temps per compartir i reflexionar sobre les seves pràctiques. Per tot plegat, el plantejament que es proposa en el nou Pla Quadriennal suposa que el desenvolupament formatiu dels docents tenguí lloc al centre i que el procés de resolució de problemes sempre estigui emmarcat en el context de treball. D'aquí que la finalitat del nou Pla sigui generar una sèrie d'aprenentatges orientats a la millora de cada centre educatiu, considerat com una organització que aprèn i que pren decisions compartides pel conjunt dels docents en un context específic.

D'entre els principals canvis introduïts en el present Pla, cal destacar, doncs, la prioritització de les formacions dels centres, relacionades sobretot amb aspectes metodològics en general (avaluació, treball en equip, treball per competències, atenció a la diversitat), amb la competència digital docent i amb l'educació emocional de l'alumnat i el professorat. També s'hi introdueixen millores per potenciar estratègies de coeducació, fomentar la competència científicomatemàtica i apostar per l'actualització tècnica de la formació. En definitiva, el nou Pla preveu que els docents siguin professionals capaços de dirigir el seu propi perfeccionament en grup i que l'estímul per al seu desenvolupament vengui a partir de la resolució dels problemes comuns plantejats al centre, tenint present que l'eix prioritari no és només la millora del desenvolupament professional docent, sinó també la millora del centre.

Per altra banda, cal destacar que, durant l'any 2020, la pandèmia de COVID-19 ha provocat la necessitat de desenvolupar i millorar les competències digitals que necessiten els docents del segle XXI per a la millora de la pràctica educativa i per al desenvolupament professional continu en el Marc comú de la competència digital docent, motiu pel qual durant els propers quatre anys es preveu una prioritització de les formacions relacionades amb les 5 àrees competencials i 21 competències, estructurades en 6 nivells competencials de domini de la competència digital docent.

El Pla Quadriennal 2020-2024, per una banda, consolida les línies estratègiques marcades per l'anterior Pla i, per l'altra, estableix noves línies estratègiques, amb la finalitat que els continguts de la formació s'organitzin entorn dels problemes que es generen a la pràctica docent i dels plantejaments propis de la innovació educativa i la millora dels centres escolars, sense oblidar els elements d'actualització científica.

L'objectiu d'aquest Pla Quadriennal de Formació Permanent del Professorat és oferir un marc en què es puguin desenvolupar activitats formatives que millorin la tasca docent, transferibles a la realitat d'aula per tal de potenciar l'èxit de l'alumnat, que és el beneficiari final de la formació. En una realitat canviant com la nostra, ara més que mai es necessita aprofundir en les metodologies competencials, el treball col·laboratiu o l'aprenentatge entre iguals, tot mitjançant una pràctica reflexiva que fonamenti i articuli els itineraris formatius dels centres.

D'altra banda, cal posar en valor que, durant els darrers anys, una part dels docents de les Illes Balears ha posat de manifest una inquietud pedagògica per l'actualització, i sovint també per la transformació, de la realitat educativa dels centres. Per aquest motiu, situam la formació al centre, com a context organitzatiu que té capacitat per generar un marc de referència comú per al pensament i l'acció dels docents que hi treballen, i, alhora, per combinar les necessitats formatives institucionals amb els interessos personals: les pràctiques innovadores han esdevingut cultura i identitat de molts d'aquests centres. Amb aquest document s'intenta emmarcar la formació que es posarà a l'abast dels docents i els facilitarà el desenvolupament i la consecució dels itineraris formatius dels seus centres.

Finalment, el nou Pla Quadriennal de Formació Permanent del Professorat també possibilitarà impulsar l'actualització educativa i avaluar les millores en l'aprenentatge que es derivin d'aquestes bones pràctiques, amb la finalitat de poder compartir-les amb tota la comunitat educativa.

Martí X. March i Cerdà

Amanda Fernández Rubí

Conseller d'Educació, Universitat i Recerca

Directora general de Primera Infància,
Innovació i Comunitat Educativa

ÍNDEX

PRÒLEG.....	1
ÍNDEX.....	3
1. INTRODUCCIÓ.....	4
2. DIAGNÒSTIC DE LES NECESSITATS FORMATIVES.....	6
3. EL PAPER DE LA FORMACIÓ PERMANENT D'AVANT ELS REPTES DE L'EDUCACIÓ.....	9
4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES DE FORMACIÓ 2020-2024.....	14
5. MODALITATS DE LA FORMACIÓ PERMANENT.....	18
6. EL SISTEMA DE FORMACIÓ PERMANENT.....	21
7. SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PLA QUADRIENNAL.....	24
8. BIBLIOGRAFIA.....	25

1. INTRODUCCIÓ

A mesura que avança la comprensió científica sobre l'activitat educativa i tenim més evidències respecte a l'eficàcia dels diferents mètodes i intervencions pedagògiques, els plans de formació permanent esdevenen un mecanisme per garantir la implementació de noves pràctiques que beguin de la producció de nou coneixement i que responguin a les necessitats presents. D'altra banda, la formació permanent sovint acaba representant, a la pràctica, un complement a una formació inicial que no sempre permet abordar o consolidar algunes competències essencials per a l'exercici de la professió docent (Ivàlua, 2019).

Segons l'informe «Educació: hi ha un tresor amagat a dins. Informe per a la UNESCO de la Comissió Internacional sobre Educació per al Segle XXI», també conegut com *Informe Delors* (1996), la qualitat de l'ensenyament, de forma general, depèn més de la formació contínua dels ensenyants que de la seva formació inicial.

L'estudi «Serveix la formació permanent del professorat per millorar els resultats educatius de l'alumnat?» (Ivàlua, 2019) conclou que, en general, els programes de formació permanent generen un impacte positiu, entre petit i mitjà, en el rendiment acadèmic de l'alumnat. Per aconseguir aquest efecte final, les intervencions haurien de generar un impacte previ: l'adquisició d'uns coneixements i actituds per part del professorat i la transformació de la seva pràctica.

Segons aquest estudi, la formació permanent té un paper central a l'hora de garantir l'actualització del professorat, ja que el connecta a la recerca educativa i als reptes de cada moment. Cal planificar aquesta formació a partir dels objectius curriculars dels centres i de les necessitats específiques del seu alumnat. L'aposta per la formació als centres va en la línia de donar protagonisme als centres educatius perquè liderin els seus propis processos formatius. Cal potenciar una vinculació amb les tasques i responsabilitats que tenen els docents, i fer dels centres una oportunitat d'aprenentatge. És especialment important proporcionar oportunitats i temps als professionals perquè reflexionin sobre la seva pròpia pràctica i perquè puguin adaptar i aplicar allò que han après.

El Pla Quadriennal de Formació Permanent del Professorat 2020-2024 té vocació de donar **continuitat** i, sobretot, **consolidar** tota la feina feta durant la vigència del Pla 2016-2020. Ens referim, especialment, al canvi de paradigma que ha suposat passar de la formació permanent com a una activitat individual a la **formació en equip** dels docents al seu centre, incloure la **transferència a l'aula o al centre** dins l'activitat formativa i basar el desenvolupament de la formació en la **pràctica reflexiva i compartida**.

Igual que hem constatat que els mètodes d'ensenyament-aprenentatge basats principalment en la transmissió de continguts no produeixen aprenentatge significatiu en l'alumnat, està demostrat també que la formació permanent del professorat que realment acaba tenint un impacte en l'aprenentatge de l'alumnat és aquella que compleix una sèrie de característiques, entre les quals podem destacar-ne dues: la **formació conjunta i contextualitzada al centre** i el **lideratge pedagògic distribuït**.

La formació que se centra a desenvolupar els talents del docent de manera individual o que representa un episodi puntual en la vida del docent no augmenta necessàriament les capacitats o talents d'un col·lectiu de mestres, sinó que és a través d'un **aprenentatge en xarxa** capaç de generar espais de **participació entre iguals** i de treball conjunt que s'obté un major potencial per fer créixer tant les capacitats col·lectives com les individuals («Formar per transformar», Xarxa de

Competències Bàsiques, 2019). Pel que fa a la coherència entre el contingut de la formació i el context educatiu en què treballa el professorat i l'alumnat a qui acompanya, l'estudi d'Ivålua (2019) analitza la relació entre l'efectivitat del programa de formació i la seva coherència amb: a) els objectius d'aprenentatge del centre i/o els estàndards d'aprenentatge de l'administració; b) les activitats quotidianes del centre i del professorat, i c) les pràctiques docents i el coneixement requerit per a les funcions específiques del professorat, i sembla que les formacions congruents amb diversos d'aquests aspectes generen un impacte més gran, mentre que aquelles que no es mostren alineades amb cap d'aquestes dimensions tenen efectes negatius en el rendiment de l'alumnat.

El fet educatiu es produeix al centre, a l'aula. Per tant, aquest ha de ser el lloc on s'ha de cultivar el procés d'aprenentatge dels docents i entre els docents, amb el suport i l'**impuls de l'equip directiu**.

Segons Castiñeira i Lozano (2013), «el lideratge no és una medalla, ni una posició, ni una jerarquia, sinó que és un procés dinàmic que posa en marxa persones que assumeixen responsabilitats, membres d'un grup que són interpel·lats i mobilitzats, i causes que valen la pena. Pel que fa als centres educatius, el lideratge ha d'incloure projecte (cap a on ha d'anar), programa (com anar-hi) i emoció (ganes per fer-ho)».

En una revisió sobre l'efecte que tenen les pràctiques dels equips directius en els assoliments de l'alumnat, Robinson (2009) va identificar que té un impacte més gran la pràctica que té a veure amb la **promoció de la formació continuada** per als professionals i la **seva participació en aquesta formació**. Així, la implicació dels equips directius en les activitats de desenvolupament professional està relacionada amb uns resultats educatius superiors.

Aquesta formació contextualitzada al centre i amb un lideratge efectiu ha de facilitar els canvis necessaris per millorar els processos d'ensenyament-aprenentatge, l'organització del centre, etc., amb l'objectiu final de millorar els resultats de tot l'alumnat. És el que, en general, anomenem innovació. Les pràctiques innovadores que funcionen han de convertir-se en habituals i han de formar part de la **cultura de centre**. És important que les innovacions estiguin basades en evidències o fonamentacions, o que el professorat que les posa en pràctica pugui recollir evidències sobre els seus efectes en l'aprenentatge. S'ha d'avaluar el procés de manera contínua i fer que sigui sostenible en el temps. Si és possible, a més, s'ha de comptar amb persones externes (en el nostre cas, assessors de formació, inspectors, assessors de la Conselleria, professorat de la UIB, etc.) que puguin col·laborar en el seguiment i l'avaluació de l'impacte sobre els aprenentatges dels alumnes, així com plantejar ajustaments i millores per mitjà de processos de recerca educativa.

Per tal de donar compliment al document «Cap a l'èxit educatiu. Línies d'actuació 2015-2019», la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca ha constituït un **equip transversal d'innovació** format per representants de la Direcció General de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa, la Direcció General de Planificació, Ordenació i Centres, la Direcció General de Personal Docent i el Departament d'Inspecció Educativa, amb l'objectiu d'impulsar la reorientació del nostre sistema educatiu cap a la millora contínua, el treball per competències i en xarxa i la col·laboració entre tots els agents educatius i d'adequar-lo als canvis socials i a les necessitats emergents de la societat. Durant aquests propers quatre anys, la formació permanent del professorat ha d'estar alineada amb aquest objectiu, a fi d'aconseguir, entre tots (docents, comunitat educativa, administració), la transformació dels centres per a la millora de l'educació de tot l'alumnat.

Aquest Pla Quadriennal comença el seu camí immers en una situació de crisi sanitària, social i econòmica que afecta de ple el desenvolupament de la tasca educativa dels docents. Ens trobam davant una situació d'incertesa, de nous escenaris de presencialitat a les aules i de noves formes de relació entre alumnes i professors. En aquests moments, més que mai, la formació permanent ha de donar una resposta efectiva a les necessitats dels docents i s'ha d'adaptar a les circumstàncies que vagin sorgint, tenint sempre presents les instruccions que estableixen la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca i la Conselleria de Salut i Consum.

2. DIAGNÒSTIC DE LES NECESSITATS FORMATIVES

El Servei de Normalització Lingüística i Formació (SNLF), com ja va fer fa quatre anys, ha volgut comptar amb la participació de les persones implicades en la formació permanent a l'hora d'elaborar aquest nou pla. Per tant, la primera fase del procés, que s'ha duit a terme durant el primer trimestre del curs 2019-2020, ha consistit en una sèrie d'actuacions destinades a promoure la participació a partir de l'anàlisi del Pla Quadriennal 2016-2020, la detecció de les necessitats dels centres i l'aportació de propostes de millora per al nou pla. Aquestes actuacions són:

- **Qüestionari de centre:** s'ha fet arribar, a tots els centres sostinguts amb fons públics de les Illes Balears, un qüestionari per emplenar a la plataforma virtual de formació del professorat (entre l'11 i el 24 de novembre) per part de les direccions dels centres, una vegada recollida la informació i les propostes del claustre de professorat. Hi han participat un total de 156 centres de les diferents illes, nivells i etapes educatives.
- **Jornades participatives per orientar la formació del professorat:** organitzades per cada un dels centres de professorat (CEP) de totes les illes, han consistit en jornades de vuit hores de durada en què han participat un grup heterogeni de docents representatiu de les diferents tipologies de centres i nivells educatius de l'àmbit territorial de cada CEP.
- **Qüestionari per als serveis i departaments de la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca:** s'ha enviat també un qüestionari, similar a l'esmentat anteriorment, als diferents serveis i departaments implicats en la formació del professorat.
- **Centres de professorat:** els equips pedagògics de tota la xarxa CEP han elaborat, i posteriorment han posat en comú, un document d'anàlisi del pla actual i de propostes de millora, ja que són els professionals més directament implicats en la formació dels docents als centres educatius.
- **Anàlisi de les dades de formació recollides al GestFOR:** a partir dels qüestionaris d'avaluació emplenats pels participants al portal del personal i l'anàlisi estadística de les dades sobre participants, línies estratègiques, modalitats de formació, etc.

Una vegada recollida i analitzada tota aquesta informació, el SNLF ha elaborat un document resum anomenat «Pla Quadriennal 2016-2020 en dades. Document de síntesi». Una primera lectura del document posa en valor tota la feina que s'ha fet en formació durant aquests quatre anys, tant per part dels centres educatius com per part dels centres de professorat. A més, totes aquestes dades i propostes de millora ens serveixen de base per a l'elaboració d'aquest nou pla, ja que la intenció del SNLF és mantenir i consolidar tot allò que el pla actual ha aportat per millorar la formació permanent del professorat, i avançar en aquells aspectes que és necessari potenciar en funció de les necessitats

dels centres i dels docents. Aquest document es pot consultar a la pàgina web del Servei de Normalització Lingüística i Formació.

Com a principals aportacions d'aquest procés participatiu, podem esmentar les següents:

Punts forts del Pla 2016-2020 que, per tant, cal mantenir en el Pla 2020-2024:

- La formació als centres (FdC, FeC, FiC), que ha permès la formació contextualitzada als centres a partir de les seves necessitats.
- La possibilitat de compartir pràctiques entre docents d'un mateix centre i de diferents centres.
- La vinculació de la formació amb la transferència a la pràctica docent i la millora de les pràctiques educatives.
- La formació encaminada a l'apoderament del docent i dels claustres mitjançant la millora de la seva capacitat professional.
- La formació basada en la pràctica reflexiva, enfocada a la millora de la pràctica docent mitjançant la reflexió-acció i la construcció compartida de coneixement.
- La transformació dels centres en entorns més col·laboratius d'aprenentatge i la millora del clima motivacional de l'alumnat i del professorat i del treball en equip.
- L'impuls al coneixement compartit i produït als mateixos centres educatius, la investigació i la innovació educativa.
- El foment de la sostenibilitat del canvi generat a través de la formació als centres a curt i llarg termini.
- Les formacions als centres relacionades amb metodologies d'aprenentatge i convivència i educació emocional, que han estat les que més han contribuït a la millora de les competències professionals dels docents.

Propostes de millora a tenir en compte en el Pla 2020-2024:

- Prioritzar les formacions dels centres relacionades, sobretot, amb aspectes metodològics en general (inclou avaluació, treball en equip, treball per competències, atenció a la diversitat), la competència digital docent i l'educació emocional de l'alumnat i el professorat.
- Promoure la participació de tot el claustre, augmentar els mínims de participació i ajustar el número d'hores de les formacions, de manera que es possibiliti l'aplicació de la pràctica reflexiva (mínim 15-20 h).
- Promoure la innovació i les competències docents de tots els col·lectius, incloent les particularitats formatives dels docents, especialment el de formació professional i de col·lectius específics.
- Crear projectes formatius compartits entre la comunitat educativa i promoure la creació de xarxes docents.
- Vincular la formació amb el projecte educatiu de centre i el projecte de direcció per establir itineraris formatius i incloure, en la formació d'equips directius, eines per al disseny d'itineraris formatius que donin resposta a les necessitats dels centres i generin processos de canvi, a fi de potenciar el lideratge pedagògic.
- Considerar la coordinació entre Inspecció, el SNLF, els CEP, Innovació, etc.
- Aportar noves estratègies per a l'avaluació i aprofitar la vinculació amb la UIB per a l'avaluació de la transferència i l'impacte en els centres en transformació.
- Promoure la formació en igualtat, atenció a la diversitat i sostenibilitat mediambiental (canvi climàtic) de manera transversal a totes les accions formatives.
- Preveure eines i mecanismes per desenvolupar una avaluació reguladora del mateix Pla Quadriennal, i revisar-lo cada dos anys.
- Potenciar la participació de les famílies.
- Documentar als centres el procés, els acords i els productes finals de les formacions.
- Aprofitar sinergies o recursos formatius puntuals amb flexibilitat i rapidesa entre illes.
- Potenciar l'observació i retroacció entre iguals, dins el centre i entre centres de diferents nivells, adaptades a les seves necessitats.
- Formar experts de centre que puguin compartir la formació en cascada.
- Penjar a una plataforma les sessions dels ponents.
- Organitzar congressos de diferents temàtiques per compartir experiències.
- Fomentar estades pedagògiques i formatives.
- A la línia 8, Comunitat Educativa d'Aprenentatge, facilitar formats formatius flexibles i autònoms en funció del centre i la seva comunitat educativa.
- Oferir una formació més pràctica sobre les metodologies i estratègies d'ensenyament-aprenentatge i potenciar-ne l'enfocament competencial.

3. EL PAPER DE LA FORMACIÓ PERMANENT DAVANT ELS REPTES DE L'EDUCACIÓ

Les ràpides transformacions, de caire social, cultural, tecnològic, etc., que es produeixen en el món actual demanden també una sèrie de canvis en el món educatiu, per tal de poder donar respostes actualitzades als reptes del nostre temps.

La formació permanent ha de facilitar i ajudar els docents a dur endavant les actuacions necessàries per a la millora i la transformació dels seus centres, especialment amb relació a:

La competència digital

La crisi sanitària iniciada el curs passat, amb el conseqüent tancament dels centres educatius, ha posat de manifest les mancances i les necessitats del sistema educatiu per poder atendre l'alumnat en situacions de confinament. Per això, davant els possibles escenaris de semipresencialitat o confinament que es poden donar i la necessitat de realitzar les classes a distància, és fonamental dedicar esforços a augmentar la competència digital del professorat i contribuir a la millora de la digitalització dels centres educatius i de la competència digital de tot l'alumnat.

Així doncs, a l'efecte de donar suport als centres educatius per dur endavant el seu pla de digitalització i donar resposta a totes les necessitats de formació del professorat, a partir del curs 2020-2021 es prioritzen les formacions relacionades amb la competència digital a tots els centres de professorat de les Illes Balears i es crea el nou centre IBSTEAM, dedicat exclusivament a tasques relacionades amb la competència digital i la competència STEAM.

L'autonomia de centre

Els centres han de caminar cap a la seva autonomia pedagògica i de gestió, facilitada per l'administració educativa. Això inclou també una autonomia en la formació dels docents, més encara, de tota la comunitat educativa que forma el centre.

A partir del camí iniciat amb les formacions al centre, assessorades pels centres de professorat, cada centre ha de poder dissenyar i desenvolupar el seu itinerari formatiu, contextualitzat i congruent amb el seu projecte educatiu.

Actualment, els centres educatius i les xarxes de centres poden presentar també programes d'experiència formativa per a la seva homologació com a formació permanent del professorat.

El lideratge efectiu de les direccions: el lideratge distribuït

Els centres han de poder comptar amb equips directius capaços de prendre decisions basades en l'evidència, que exerceixen el lideratge pedagògic per dur endavant el projecte educatiu del centre i creen entorns col·laboratius en què el professorat participa i pren decisions. És a dir, s'ha de potenciar una organització basada en el lideratge distribuït, ja que es fa més eficient i més sostenible a mesura que augmenta la col·laboració i el treball en xarxa dels seus membres.

Per tant, cal continuar avançant en les formacions relacionades amb la funció directiva, per tal de fomentar els aspectes esmentats, i potenciar la creació d'equips impulsors a cada centre.

Els equips impulsors

El document «Formar per transformar» (XCB, 2019) indica les característiques d'un equip impulsor: està format per docents que volen compartir i formar-se entre iguals, dur a terme experiències que afavoreixin la millora dels aprenentatges dels alumnes, reflexionar sobre aquestes experiències i introduir accions de millora transformadores i sostenibles a l'aula. L'equip impulsor ha de compartir una visió del canvi, però alhora ha de tenir capacitat d'acollida de les diferències. Ha de ser capaç de generar complicitats i aliances entre els grups sobre la base d'un lideratge distribuït i ha de promoure i afavorir la participació i implicació de tothom (docents, famílies, aprenents i membres de la comunitat).

L'equip impulsor comprèn un grup transversal i heterogeni de persones, no únicament les que formen part de l'equip directiu, i ha de treballar perquè l'estructura de treball organitzada dins el centre s'incorpori de manera eficaç a la cultura de centre.

L'equip impulsor, per tant, ha de liderar el procés de transformació del centre per assegurar-ne la sostenibilitat.

L'aprenentatge entre iguals

L'aprenentatge entre iguals es defineix com la construcció de coneixements i habilitats entre persones que comparteixen una situació o estatus similar (Topping, Buchs, Duran i Van Keer, 2017, citats per Xarxa de Competències Bàsiques, 2019) relacionada amb la recerca de formes de desenvolupament professional efectives, més enllà dels formats tradicionals basats en la transmissió de coneixements (Duran, 2019, citat per Xarxa de Competències Bàsiques, 2019).

L'informe TALIS 2018 (Ministerio de Educación y Formación Profesional, 2019) evidencia molt poques sinergies de col·laboració entre els docents, i proposa que les pràctiques col·laboratives, com l'observació dels companys, la retroacció o el treball en equip, haurien d'estar més arrelades als centres educatius. El procés d'**OFEI (observació i retroacció entre iguals)** és considerat un factor clau per a la millora de la tasca docent i la professionalització del professorat. A més, permet l'obertura de portes de les aules als centres i la pèrdua de la por a compartir allò que es fa i afavoreix la difusió de les bones pràctiques dels docents. L'OFEI té beneficis múltiples en l'observador i l'observat, ja que provoquen la reflexió sobre la pròpia tasca docent i com millorar-la, tal com s'indica en l'Anuari de l'Educació (2018).

Per tant, els centres de professorat, amb la col·laboració de la UIB, han de continuar incorporant l'OFEI i les visites entre docents a les formacions als centres com una forma d'aprenentatge eficient i beneficiosa per a ambdues parts.

Així mateix, cal potenciar la formació de docents en temes i habilitats concretes, amb la finalitat que puguin formar i assessorar la resta del col·lectiu docent, és a dir, que puguin organitzar **formacions en cascada** com les que ja es duen a terme en temes relacionats en competència digital, tutorització d'alumnes en pràctiques, etc.

Les xarxes de centres que aprenen junts

Estudis com l'informe TALIS 2018 revelen que un 80 % del professorat de països de l'OCDE considera que la formació contínua que més influència ha tingut sobre el seu treball és la basada en la col·laboració entre iguals.

La connexió amb altres escoles proporciona estímuls, idees i suports necessaris per afrontar els canvis i permet crear espais en els quals els docents generen coneixement que proven, avaluen i difonen a les aules per tal de millorar l'aprenentatge de l'alumnat (Miquel i Duran, 2018, citats per Xarxa de Competències Bàsiques, 2019). Les xarxes més efectives comparteixen objectius, promouen la col·laboració, tenen un lideratge clar i mouen entorns d'aprenentatge protagonitzats pels mestres (West, 2010, citat per Xarxa de Competències Bàsiques, 2019).

Considerant que la unitat de canvi del sistema és el centre educatiu, i no només el docent individual, cal aprofitar les sinergies entre centres per avançar cap a un treball en xarxa. En aquesta línia de treball, el SNLF continuarà facilitant les estades pedagògiques de docents entre centres educatius de les Illes Balears.

L'aprenentatge i l'avaluació per competències

Segons l'informe de la UNESCO citat anteriorment, les competències es refereixen a la capacitat d'emprar coneixement, entès àmpliament com la combinació d'informació, comprensió, habilitats, valors i actituds, en contextos específics i en resposta a demandes concretes.

L'enfocament competencial en els processos d'ensenyament-aprenentatge implica necessàriament un canvi metodològic i organitzatiu als centres educatius per assolir l'objectiu final, que és la millora dels aprenentatges de tots els alumnes.

Els centres inclusius i l'atenció a la diversitat de tot l'alumnat

Cal caminar cap a la personalització perquè cada alumne pugui desenvolupar les seves competències tant com sigui possible, treballant a partir del coneixement dels seus interessos, context i experiències.

La igualtat de gènere i la coeducació

Els punts 13 i 14 de l'apartat d'educació dels Acords de governabilitat (2019) especifiquen que: «Fomentarem la coeducació i impulsarem una educació respectuosa amb la diversitat d'orientació sexual i la identitat de gènere» i «Farem especial esment perquè tots els professionals de la comunitat educativa rebin formació en perspectiva de gènere».

A més, la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca va aprovar el Pla de Coeducació de les Illes Balears 2019-2022 (2019), que inclou tota una sèrie d'accions formatives adreçades al professorat. És important que, en totes les activitats formatives, es vetli per l'ús d'un llenguatge inclusiu i no sexista i es tenguí en compte la perspectiva de gènere i la igualtat d'oportunitats per a tot l'alumnat, especialment en les formacions relacionades amb la formació professional, la competència STEAM i l'educació física i esportiva.

La competència científica i tècnica

A l'Estat espanyol, el nombre de matriculats en carreres STEM (ciència, tecnologia, enginyeria i matemàtiques) ha baixat un 30 % des de l'any 2000. Els alumnes que estudien aquestes carreres són només el 24 % del total. A més, les dones hi estan molt infrarepresentades, tant en els graus com en els màsters. Les universitàries, que representen el 55 % de totes les matrícules, només estan presents en un 32 % en les àrees STEM.

Segons els resultats de l'IAQSE del curs 2018-2019, els percentatges d'alumnes que obtenen una avaluació positiva en matemàtiques en el primer cicle de l'ESO (de 1r a 3r) són els pitjors en tots els nivells del cicle, sobretot en matemàtiques orientades als ensenyaments aplicats de 2n ESO i 3r ESO (78,5 % i 66,6 %, respectivament).

Per tant, per afrontar els reptes del futur, cal potenciar les competències científica i tecnològica en la ciutadania, especialment en les dones, per tal de reduir la bretxa de gènere en les vocacions científiques i tecnològiques i fomentar la representació d'homes i dones en les mateixes ocupacions.

El recentment creat CEP IBSTEAM té l'objectiu, entre d'altres, de potenciar les vocacions científiques i tecnològiques i de formar professorat en les àrees STEAM (ciència, tecnologia, enginyeria, art i matemàtiques) de forma globalitzada.

Els objectius per al desenvolupament sostenible (ODS) 2030 i la lluita contra el canvi climàtic

Un dels principals resultats de la Conferència de Rio+20 va ser l'acord d'impulsar un conjunt d'objectius de desenvolupament sostenible (ODS) en els quals es basa l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides (2015).

Segons la UNESCO, només l'educació té el poder de canviar de manera sostenible el comportament de les societats com ho exigeix el desafiament de l'escalfament global.

En definitiva, el propòsit últim és desenvolupar una proposta metodològica per difondre i fomentar en el sistema educatiu una educació per al desenvolupament sostenible avançada, integrant el treball dels ODS, amb l'objectiu de preparar la nostra societat per fer front als principals reptes globals i contribuir al desplaçament de l'Agenda 2030.

Cal promoure, per tant, la integració dels ODS i l'educació ambiental en les metodologies de treball globalitzat als centres educatius i en els programes formatius convocats des de l'administració.

Per altra banda, a més de totes les tasques que ja es duen a terme a la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca relacionades amb la formació permanent, dins el marc d'aquest pla s'ha de tenir especial esment a:

La col·laboració i coordinació amb els altres serveis de la Direcció General de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa, el Departament d'Inspecció Educativa i la Direcció General de Planificació, Ordenació i Centres

Cal avançar en la coordinació de les actuacions que incideixen directament en els centres educatius, a partir dels acords que s'establiran en el marc de l'equip transversal d'innovació, especialment pel que fa a qüestions relacionades amb l'avaluació dels centres, programes de formació i innovació, funció directiva, marc de la innovació, etc.

Així mateix, hem d'aprofitar l'oportunitat que ens brinda la convocatòria conjunta per part dels serveis de la DGPICE dels programes de formació i/o innovació dirigits als centres per coordinar aquesta oferta, a fi de donar una resposta adequada a l'itinerari formatiu de cada centre.

La recerca educativa i la col·laboració amb la UIB, amb el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i amb altres institucions

És important poder comptar amb experts de la UIB per tal que ens puguin assessorar en algunes formacions i avaluar-ne el funcionament i efectivitat, així com l'impacte en l'alumnat. Necessitam els fonaments teòrics per poder contrastar i confirmar que moltes de les coses que feim són les que la recerca diu que funcionen.

Actualment, tant el SNLF com els CEP treballen conjuntament amb professors de la UIB per a la implantació de l'OFEI als centres, i també comptam amb la col·laboració del Departament d'Ensenyament en temes de funció directiva i estades pedagògiques entre centres educatius. La intenció del SNLF és potenciar i ampliar aquestes col·laboracions per avaluar conjuntament l'impacte en els centres i aprofitar els resultats del treball de recerca per estimular i millorar la innovació als centres educatius.

La formació permanent a l'educació infantil de 0-3 i a la formació professional

La formació permanent dels educadors i directors de l'etapa 0-3 necessita un impuls important per tal millorar aspectes relacionats amb l'observació i l'avaluació lligats a metodologies obertes, habilitats directives, gestió documental, etc. El SNLF col·laborarà amb l'Institut per a l'Educació de la Primera Infància per dur endavant aquestes formacions i potenciar també la formació en xarxa dels claustrats d'aquests centres, assessorats pels centres de professorat.

Durant els propers quatre anys, també s'ha de treballar, de forma coordinada entre el SNLF i la Direcció General de Formació Professional i Ensenyaments Artístics Superiors, per potenciar la formació del col·lectiu de professorat de formació professional, tant la formació tècnica específica de cada família professional com la formació pedagògica en metodologies competencials i inclusives. La intenció és formar aquest professorat en l'adquisició de competències d'ensenyament que promoguin les actituds i aptituds de caràcter general més demandades pel món laboral en els alumnes de formació professional, com també les relacionades amb la confiança en un mateix, la implicació en l'empresa, el pensament creatiu i innovador, el treball en equip i l'emprenedoria, per tal de facilitar-los la inserció laboral, augmentar l'adaptabilitat a un sistema econòmic canviant i contribuir a la millora de la competitivitat de les empreses.

La difusió de les bones pràctiques generades en les activitats formatives

Com indica en la seva presentació, la plataforma Formació i innovació educativa de les Illes Balears (*formacioinnovacio.cat*) està dissenyada per poder donar a conèixer i compartir les bones pràctiques docents, innovadores, efectives, sostenibles i transferibles que es duen a terme als centres. Els docents creen els continguts i també en són els receptors; es tracta d'una eina feta pels i per als docents.

Aquesta eina pretén facilitar la formació i la innovació dels docents i posar en valor la bona tasca que diàriament duen a terme en benefici de l'alumnat de les Illes Balears.

4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES DE FORMACIÓ 2020-2024

El **Pla Quadriennal 2016-2020** establí vuit línies estratègiques «per tal que els continguts de la formació s'organitzin entorn dels problemes que es generen en la pràctica docent i en els plantejaments propis de la innovació educativa i la millora dels centres escolars, sense oblidar els elements d'actualització científica». Aquestes línies són:

- Línia 1. Metodologies d'aprenentatge
- Línia 2. Convivència i educació emocional
- Línia 3. Gestió d'equips i coordinació docent
- Línia 4. Educació inclusiva
- Línia 5. Millora de les competències lingüístiques
- Línia 6. TIC i competència digital
- Línia 7. Actualització científica, tècnica i de col·lectius específics
- Línia 8. Comunitat educativa d'aprenentatge

Atenent les aportacions dels docents fetes a través del qüestionari de centres, recollides en el document d'anàlisi del Pla Quadriennal 2016-2020, sabem que:

- Les formacions als centres que més han contribuït a la millora de les competències professionals dels docents han estat les relacionades amb metodologies d'aprenentatge i convivència i amb l'educació emocional.
- Les prioritats formatives dels centres estan relacionades sobretot amb aspectes metodològics en general (inclou avaluació, treball en equip, treball per competències, atenció a la diversitat), la competència digital docent i l'educació emocional de l'alumnat i el professorat.

Per tant, el nou pla dona continuïtat a aquestes vuit línies, i introdueix algunes concrecions i millores per potenciar alguns aspectes concrets:

- A la línia 1, la més demandada pels centres educatius, es pretén impulsar les metodologies i l'avaluació competencials i inclusives, que esdevenen fonamentals per poder desenvolupar un currículum per competències que atengui la diversitat de l'alumnat i hi doni resposta. Com diu Sanmartí (2010), «si no canvia l'avaluació, difícilment no canviarà res».
- A la línia 2, a més del benestar emocional, s'afegeixen també aspectes relacionats amb el benestar físic i mental, per tal d'atendre la salut dels alumnes i dels professors de forma global.
- La línia 4 fa referència a la coeducació i pretén donar resposta a l'interès i la necessitat que trobam dins els centres de comptar amb estratègies per modificar les relacions de poder, d'abús i de limitacions estereotipades per a cada gènere i per promoure el respecte a la diversitat sexual i de gènere. La intenció és donar compliment a les accions relacionades amb l'objectiu 1, «sensibilitzar, formar i implicar la comunitat educativa en matèria d'igualtat de gènere i coeducació», del Pla de Coeducació de les Illes Balears 2019-2022.
- A la línia 6 s'afegeix la competència científicomatemàtica, que abans estava inclosa a la línia 7, per completar la competència digital i impulsar el treball globalitzat de les matèries de l'àmbit STEAM (ciència, tecnologia, enginyeria, art i matemàtiques). L'enfocament STEAM desenvolupa continguts i competències relacionades amb aquestes disciplines i incideix en el seu caràcter transversal, per aconseguir una major contextualització i un aprenentatge significatiu amb l'objectiu de fomentar les vocacions científiques i tecnològiques.

- Finalment, la línia 7 es dedica concretament a la formació per a l'actualització tècnica, imprescindible per a alguns col·lectius de docents, com el professorat de formació professional i altres.

Per això, s'estableixen les **línies estratègiques 2020-2024** següents:

Línia 1 · Metodologies i avaluació competencials i inclusives

És la formació contextualitzada i vinculada a la millora de les pràctiques educatives, el rendiment i la millora dels resultats de tot l'alumnat, amb l'alumne com a centre dels processos d'ensenyament-aprenentatge.

Aquesta línia inclou les temàtiques de formació següents:

- Formació en metodologies d'aprenentatge inclusives que facilitin el treball per competències, com el treball per projectes, l'aprenentatge cooperatiu, l'aprenentatge servei, l'aprenentatge basat en problemes o reptes, l'aprenentatge amb sentit, rutines de pensament, DUA (disseny universal d'aprenentatge), ludificació, treball investigador, etc.
- Formació sobre l'avaluació dels processos d'ensenyament-aprenentatge des del punt de vista competencial i formatiu.
- Formació en els coneixements sobre com aprenem que ens aporta la neurociència.
- Formació per a l'atenció a la heterogeneïtat i la diversitat de l'alumnat des dels models organitzatius i educatius inclusius.

Línia 2 · Convivència i benestar físic i emocional

És la formació per a la millora de la convivència, la salut i el benestar, així com la formació en recursos i tècniques de desenvolupament personal, gestió emocional, habilitats comunicatives i de relació, per generar expectatives positives en l'alumnat, millorar el clima de l'aula i les habilitats emocionals i socials de l'alumnat i del professorat.

Aquesta línia inclou les temàtiques de formació següents:

- Formació en l'àmbit de les habilitats socials i emocionals de professors i alumnes: habilitats socials, cohesió de grups, educació emocional, gestió dels conflictes i d'altres.
- Formació per a la detecció i prevenció dels maltractaments i de l'assetjament escolar i per a la implementació de les pràctiques restauratives i la mediació i la millora del clima de l'aula.
- Formació per a l'exercici de la funció tutorial.
- Formació en actituds docents per al canvi del rol docent amb l'alumnat: escolta activa, empatia, assertivitat, congruència, consideració positiva i autoestima.
- Formació en l'educació per a la salut física i mental dels alumnes i dels professors i en la prevenció, detecció i intervenció en problemes relacionats amb la salut.

Línia 3 · Gestió d'equips i coordinació docent

És la formació per a la millora de la gestió i l'avaluació dels centres i dels equips de treball i comprèn la competència per a l'exercici de la funció directiva, el lideratge pedagògic, la coordinació docent, la facilitació de grups i la dinamització i l'assessorament de la formació.

Aquesta línia inclou les temàtiques de formació següents:

- Formació per a l'acreditació i l'actualització de la funció directiva, per a la dinamització i assessorament de la formació, o per a l'actualització de la funció inspectora.
- Formació en gestió d'equips: formació en lideratge pedagògic distribuït, equips impulsors, coordinació i facilitació de grups de treball, avaluació i d'altres.

Línia 4 · Coeducació

És la formació per a l'educació en la igualtat de tots els alumnes i els professors, independentment del seu sexe, identitat i expressió de gènere i orientació sexual.

Aquesta línia inclou les temàtiques de formació següents:

- Formació per a la implementació de l'educació en la igualtat de gènere encaminada a erradicar els estereotips i biaixos sexistes i fomentar la igualtat d'oportunitats.
- Formació per a l'educació afectivosexual i la seva diversitat i per a la prevenció de la violència masclista.

Línia 5 · Competències lingüístiques

És la formació per a la millora dels processos d'aprenentatge en llengües des de l'actualització pedagògica i didàctica mitjançant metodologies que vinculin l'aprenentatge a les situacions de la vida quotidiana i a partir dels projectes lingüístics de cada centre.

Aquesta línia inclou les temàtiques de formació següents:

- Formació en metodologies d'aprenentatge de llengües.
- Formació en l'elaboració i la implementació dels projectes lingüístics de centre.
- Formació en l'impuls de la dimensió europea de l'educació i per a la participació en programes europeus.
- Formació per a la implicació del professorat en el procés de normalització lingüística als centres.

Línia 6 · Competència STEAM i competència digital

És la formació per a la millora de les competències dels àmbits científic, tècnic i digital des de l'actualització pedagògica i didàctica mitjançant metodologies que vinculin l'aprenentatge a les situacions de la vida quotidiana, i amb un tractament globalitzat de les matèries STEAM.

Aquesta línia inclou les temàtiques de formació següents:

- Formació per al desenvolupament de la competència digital d'alumnes i professors i dels plans de digitalització dels centres educatius.
- Formació per a la integració dels recursos digitals en el currículum i el foment dels seus usos didàctics (entorns virtuals, internet, xarxes socials, etc.).
- Formació per a la integració de les matèries de l'àmbit científicotècnic i el seu aprenentatge integrat (STEAM).
- Formació per a l'actualització i millora dels procediments i aprenentatges de caràcter científic i matemàtic.
- Formació relacionada amb la sostenibilitat mediambiental i la lluita contra el canvi climàtic.

Línia 7 · Actualització tècnica i de col·lectius específics

És la formació per a l'actualització tècnica i de col·lectius específics per millorar els processos d'ensenyament-aprenentatge, els coneixements tècnics i la connexió entre l'entorn educatiu i la realitat productiva i d'ocupació.

Aquesta línia inclou les temàtiques de formació següents:

- Formació tècnica per a especialitats pròpies de la formació professional.
- Formació tècnica per a col·lectius específics, com ensenyaments artístics i musicals, equips d'orientació, de suport educatiu o d'atenció primerenca i altres, o per a matèries específiques.

Línia 8 · Comunitat educativa d'aprenentatge

És la formació encaminada a la transformació dels centres educatius en entorns col·laboratius d'aprenentatge en els quals participin tots els membres de la comunitat educativa.

Aquesta línia inclou les temàtiques de formació següents:

- Formació conjunta dels membres de la comunitat educativa per a la millora del rendiment escolar de tot l'alumnat, del clima del centre o altres.
- Formació conjunta dels membres de la comunitat educativa per a la participació en processos d'innovació educativa.
- Formació en models de participació, intervenció i desenvolupament comunitari.

5. MODALITATS DE LA FORMACIÓ PERMANENT

El Decret 41/2016, de 15 de juliol, pel qual es regula la formació permanent del professorat de l'ensenyament no universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, estableix en l'article 8.1 quines han de ser les modalitats formatives.

A partir de la informació recollida mitjançant els qüestionaris de centre, sabem que les modalitats de formació més valorades pels docents són les formacions als centres (FdC, FeC i FiC), amb molta diferència respecte a la resta (altres formacions CEP, programes del SNLF i formació a distància). De fet, les formacions als centres han suposat un 50 % del total de les activitats formatives desenvolupades amb el pla anterior.

Per això, establim les modalitats formatives que recollim en els apartats següents.

Modalitats de formació als centres (FdC, FeC i FiC)

Aquesta modalitat ha de continuar sent la prioritària d'aquest Pla Quadriennal i ha de relacionar la formació amb la innovació i amb l'aprenentatge entre iguals com a forma de treball del professorat. La idea és que els processos formatius dels docents han d'estar estretament vinculats als centres educatius com a unitat bàsica de canvi i han de respondre a l'evidència que el professor és el professional immers en una organització que desenvolupa els propis processos d'aprenentatge. Els processos de millora, canvi i transformació han de sorgir dels equips de docents que treballen junts, els quals tenen una idea clara dels objectius que volen assolir i de quina formació necessiten per aconseguir-ho.

Està àmpliament reconegut que la formació contextualitzada en el propi centre educatiu a partir de la col·laboració entre els docents està directament relacionada amb la millora de les pràctiques en entorns de transformació educativa.

A més, el treball en xarxa entre diversos centres educatius afavoreix la construcció de coneixement col·lectiu en contextos de cooperació entre iguals, de manera que, igual que passa amb els alumnes, els docents aprenen més i millor.

Aquesta modalitat formativa s'ha de basar en processos de reflexió-acció en equip per convertir els centres en un espai que afavoreixi l'aprenentatge i ajudi els docents a millorar el seu desenvolupament professional i els centres a constituir-se en organitzacions que aprenen.

Així mateix, ha d'incorporar especialment processos d'aprenentatge entre iguals, com l'observació entre iguals dins el mateix centre o les visites pedagògiques entre centres, i de treball cooperatiu entre els mateixos docents.

Els docents han considerat que la màxima contribució d'aquesta modalitat és el fet de vincular la formació rebuda amb la transferència a la pràctica docent i a la millora de les seves pràctiques educatives.

Hem de posar esment també de la necessitat de tenir evidències documentades dels resultats i del seu impacte sobre l'aprenentatge dels alumnes, per tal de poder fer-ne un seguiment i prendre decisions fonamentades.

Un element fonamental per a l'efectivitat de la formació al centre és el compromís i el lideratge de les direccions dels centres educatius, ja que és imprescindible per generar les condicions que puguin afavorir espais oberts a la innovació, amb una línia de formació lligada al projecte pedagògic del centre, i definir un itinerari formatiu propi de cada centre, amb la finalitat que els canvis i millores generats siguin sostenibles en el temps i passin a formar part de la cultura de centre.

Aquest model ha contribuït, durant els darrers quatre anys, al desenvolupament i a la millora del centre educatiu com a organització que aprèn i al fet que la formació del claustre formi part d'una cultura de millora del centre. Els centres de professorat ja dediquen actualment la major part de la seva tasca assessora a la formació del professorat als mateixos centres educatius en el marc

d'aquesta formació contextualitzada i definida des de la concreció de les necessitats educatives dels centres.

En aquest sentit, els assessors de formació esdevenen persones que acompanyen els processos i ajuden a avaluar l'impacte de la formació en el centre educatiu mateix.

Aquesta modalitat es concreta en:

Formació dels centres

És una modalitat destinada a centres que participen en convocatòries enfocades a la transformació dels centres i que són convocades per la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca. El programa formatiu ha d'estar estretament relacionat amb les necessitats de formació del claustre, segons l'autoavaluació del centre, i s'ha de basar en processos de reflexió-acció en equip i d'aprenentatge entre iguals. Ha de comptar amb l'assessorament dels centres de professorat i amb el suport d'experts en el tema que es treballa, si es considera adient. Aquests programes seran convocats per la Direcció General de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa i seran coordinats pels centres de professorat.

Formació en el centre

És una modalitat d'entre 20 i 40 hores de formació que constitueix una eina de suport al procés de millora del centre lligat al seu projecte educatiu. El programa de formació parteix de la demanda del propi centre educatiu i s'ha de basar en processos de reflexió-acció en equip, amb el suport d'experts en el tema que es treballa, si es considera adient, i l'assessorament dels centres de professorat. Ha de fomentar, també, l'aprenentatge entre iguals (OFEI) i el treball cooperatiu. Aquests programes seran convocats per la Direcció General de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa i seran coordinats pels centres de professorat.

Formació intercentres

És una modalitat dirigida a docents de diferents centres educatius que comparteixen necessitats de formació i volen implantar projectes similars o aprendre els uns dels altres mitjançant una formació conjunta. En aquests programes hi han de participar professors d'almenys dos centres educatius. El programa de formació ha de tenir una durada d'entre 20 i 40 hores i s'ha de basar en processos de reflexió-acció en equip i fomentar l'aprenentatge entre iguals (OFEI, visites) i el treball cooperatiu, amb el suport d'experts en el tema que es treballa, si es considera adient, i l'assessorament dels centres de professorat. Aquests programes seran convocats per la Direcció General de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa i seran coordinats pels centres de professorat com a formació d'àmbit illa.

Altres modalitats

Formació especialitzada

Aquesta modalitat té per finalitat l'actualització científica, tècnica i pedagògica dels professors que han d'assumir noves funcions en l'àmbit educatiu, com ara l'acreditació per exercir la funció directiva, l'assessorament formatiu, la funció inspectora, l'acreditació de competències professionals, i d'altres. Ha de combinar activitats formatives d'actualització, elaboració de projectes i, si n'és el cas, pràctica professional. Aquesta modalitat és, en general, de llarga durada, d'entre 30 i 150 hores.

Programes d'experiència formativa

Aquesta modalitat formativa es basa en l'aprenentatge a partir de l'experiència, que es pot dur a terme de diferents maneres:

Ha de tenir una durada entre 20 i 100 hores i ha d'anar lligada al lliurament d'una memòria reflexiva i d'aplicació a la pràctica docent.

Aquesta modalitat formativa es basa en l'aprenentatge a partir de l'experiència, que es pot dur a terme de diferents maneres:

- Pràctiques professionals en àmbits o indrets relacionats amb l'àrea que imparteix el professor o en àrees d'especialització didàctica i pedagògica, com les estades en empreses d'FP.
- Estades pedagògiques, visites i intercanvis amb centres d'altres comunitats o entre illes i participació en programes europeus o internacionals.
- Participació en programes de recerca o d'innovació educativa, o d'altres similars.
- Programes de formació que poden presentar els centres educatius o xarxes de centres, en el marc de la seva autonomia pedagògica, per a la seva homologació.

Han de tenir una durada d'entre 20 i 100 hores i han d'anar lligats al lliurament d'una memòria reflexiva i d'aplicació a la pràctica docent.

Formació per àmbits

Aquesta modalitat consisteix en activitats formatives per àmbits o temes concrets en què participen els professors que, de manera individual, s'hi inscriuen. Pot tenir una durada d'entre 8 i 50 hores. Els destinataris d'aquesta formació són els professors d'un mateix àmbit, àrea, etapa, cicle, departament o funció. Ha d'incloure sempre alguna activitat de transferència (com una aplicació didàctica, una memòria descriptiva d'aplicació, l'elaboració de material didàctic, una memòria reflexiva sobre la pràctica professional o un projecte d'investigació) i alguna evidència de la seva aplicació, sempre que aquesta hagi estat possible.

Activitat puntual de formació

Aquesta modalitat, normalment de curta durada, inclou activitats puntuals de formació (en forma de jornades, congressos, simpòsiums, cicles de conferències d'interès educatiu o d'altres). La durada d'aquestes activitats és de 8 a 20 hores, segons les característiques específiques de l'activitat.

Itinerari d'autoformació

Aquesta modalitat inclou exclusivament les formacions a què es refereix l'article 16 de l'Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 24 d'abril de 2017 per la qual es regula l'homologació, el reconeixement, la certificació i el registre de la formació permanent del professorat no universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

6. EL SISTEMA DE FORMACIÓ PERMANENT

Normativa relacionada

Des de la publicació del Pla Quadriennal 2016-2020 (març de 2016), s'ha actualitzat tota la normativa autonòmica que afecta la formació permanent del professorat:

- Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 11 de març de 2016 per la qual es regulen l'organització i el règim de funcionament de la xarxa de centres de professorat de les Illes Balears (BOIB núm. 36, de 19 de març de 2016), modificada per l'Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 24 d'abril de 2018.
- Decret 41/2016, de 15 de juliol, pel qual es regula la formació permanent del professorat de l'ensenyament no universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.
- Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 24 d'abril de 2017 per la qual es regula l'homologació, el reconeixement, la certificació i el registre de la formació permanent del professorat no universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (BOIB núm. 54, de 6 de maig de 2017).

A partir d'aquesta darrera Ordre, s'han desplegat una sèrie de resolucions per regular-ne aspectes concrets:

- Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 22 de maig de 2017 per la qual es regula la inscripció al Cens d'Entitats Col·laboradores en la formació permanent del professorat (BOIB núm. 65, de 27 de maig de 2017).
- Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 23 de maig de 2017 per la qual s'aproven les instruccions per a la planificació, la realització i el registre d'activitats de formació permanent del professorat organitzades per les conselleries del Govern de les Illes Balears, pels consells insulars o per les seves entitats i organismes (BOIB núm. 65, de 27 de maig de 2017).
- Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 22 de juny de 2017 per la qual es regula el reconeixement de l'experiència formativa com a formació permanent del professorat (BOIB núm. 81, de 4 de juliol de 2017).
- Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 29 de juny de 2017 per la qual s'aproven les instruccions per al reconeixement dels itineraris d'autoformació com a formació permanent del professorat (BOIB núm. 85, de 13 de juliol de 2017).
- Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 16 d'abril de 2018 per la qual s'aproven les instruccions relatives a les característiques, els requisits, les condicions d'avaluació i el procediment per a l'homologació dels programes de formació que poden presentar els centres educatius o xarxes de centres, en el marc de la seva autonomia pedagògica (BOIB núm. 51, de 26 d'abril de 2018).

Agents de la formació

El Decret 41/2016 reconeix com a entitats que poden organitzar activitats de formació del professorat, a més dels centres de professorat i del mateix servei, les direccions generals i els departaments que integren la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca, l'Escola Balear d'Administració Pública (EBAP), les administracions educatives de l'Estat espanyol amb competències plenes en matèria de formació permanent del professorat, les universitats de l'Estat espanyol, les universitats i entitats de prestigi en formació del professorat de l'àmbit de la Unió Europea, altres conselleries i els seus organismes, així com entitats dependents dels consells insulars o del Govern de les Illes Balears. A més, s'especifica que poden col·laborar en la formació permanent del professorat totes les entitats que estiguin incloses en el Cens d'Entitats Col·laboradores, com la UIB, associacions de professionals docents, organitzacions sindicals docents, etc.

El **Servei de Normalització Lingüística i Formació (SNLF)**, adscrit a la Direcció General de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa, és el servei responsable de la formació permanent del professorat. Aquest servei planifica la formació permanent mitjançant els plans quadriennals, dissenya i organitza la formació a distància, la formació especialitzada, programes d'experiència formativa i activitats puntuals de formació en funció de les necessitats dels centres educatius, coordina totes les activitats formatives de l'administració destinades al professorat, reconeix i certifica aquestes formacions en el Registre General de Formació Permanent del Professorat i coordina la xarxa de centres de professorat (actualment formada per vuit centres: els CEP de Palma, Calvià, Inca, Manacor, Menorca, Eivissa, Formentera i el CEP IBSTEAM).

Els **centres de professorat (CEP)**, especialment els d'àmbit territorial, han de prioritzar les modalitats de formació dels centres, en els centres i intercentres dins el seu pla anual de formació. Així mateix, col·laboren amb el SNLF en el desenvolupament d'alguns programes formatius i poden organitzar formacions per àmbits i activitats puntuals de formació, sempre de forma complementària a l'assessorament de les formacions als centres.

Els assessors dels CEP són els professionals que acompanyen i assessoren els docents participants en les formacions i que dinamitzen aquestes formacions. Amb la seva tasca, acompanyen els processos de canvi, estimulen la implicació de tots els participants i ajuden a fer que els equips docents siguin progressivament autònoms per continuar el seu propi procés de millora. Així mateix, han d'afavorir l'aprenentatge entre iguals i la formació en cascada, per propiciar que els centres vagin adquirint autonomia per desenvolupar la seva formació.

Els **serveis, departaments i direccions generals de la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca** constitueixen un element clau com a agents de formació adreçada especialment a col·lectius específics de professorat en funció de les competències de cada un d'aquests col·lectius. Aquestes activitats formatives (formació per àmbits, activitats puntuals de formació o programes d'experiència formativa) organitzades per altres serveis es coordinen des del SNLF, seguint les instruccions per a la planificació, la realització i el registre d'activitats de formació permanent del professorat organitzades per les conselleries del Govern de les Illes Balears, pels consells insulars o per les seves entitats i organismes.

La **Comissió de Formació del Professorat**, depenent del Servei de Formació Homologada i Capacitació, s'encarrega de l'homologació de les activitats formatives organitzades per les entitats inscrites en el Cens d'Entitats Col·laboradores. Actualment, hi ha més de seixanta entitats inscrites en aquest cens.

Els **centres educatius**, com a unitat de canvi dins el sistema educatiu, són els principals agents de la formació: elaboren el pla de formació del professorat del centre a partir de les seves necessitats i del seu projecte educatiu, transfereixen l'aprenentatge realitzat a les aules o al centre i avaluen l'impacte de la formació, per tal de dur endavant transformacions al mateix centre. Poden sol·licitar les modalitats de formació al centre, a través dels CEP, i programes d'experiència formativa.

Així mateix, els **centres o xarxes de centres**, en el marc de la seva autonomia, poden presentar programes de formació per al professorat del centre i la comunitat educativa, perquè siguin homologats. Aquesta possibilitat, encara no gaire explorada pels centres educatius de les Illes, va en concordança amb l'avanç en l'autonomia dels centres i el desenvolupament del propi pla de formació de centre.

L'**Escola Balear d'Administració Pública (EBAP)** és l'entitat responsable de la formació, la capacitat i el perfeccionament del personal al servei de l'Administració autonòmica i de les entitats que en depenen. El SNLF desenvolupa el pla docent de l'EBAP i està previst estendre la certificació en el Registre General de Formació Permanent del Professorat de totes les formacions certificades per l'EBAP als docents de les Illes Balears.

La **Universitat de les Illes Balears** és l'entitat responsable de la formació inicial dels mestres d'educació infantil i d'educació primària i del Màster Universitari de Formació del Professorat, i treballa en la recerca educativa i la transferència de coneixement relacionada amb el sistema educatiu. La UIB, com a entitat col·laboradora, organitza activitats de formació permanent del professorat. La Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca es coordina amb la UIB per a la millora de la formació inicial dels docents, i també existeixen actualment línies de col·laboració amb el SNLF per a la millora de la tutorització de la fase de pràctiques dels alumnes dels graus d'Educació Infantil i Primària i del Màster Universitari de Formació del Professorat, així com per a l'impuls de l'observació i retroacció entre iguals (OFEI) dins les formacions als centres. La intenció del SNLF és potenciar i ampliar aquesta col·laboració per avaluar conjuntament l'impacte en els centres educatius i aprofitar els resultats del treball de recerca per estimular i millorar la innovació als centres educatius.

Els **consells insulars** també poden organitzar activitats formatives destinades al professorat, seguint les mateixes instruccions esmentades per als serveis. A més, està previst que també ho facin per aquesta via els **ajuntaments** de les Illes Balears, en lloc de mitjançant els centres de professorat, com es fa actualment.

Per tant, els docents disposen d'un ampli ventall d'activitats formatives amb dret a certificació d'hores de formació permanent que complementen l'oferta de formació organitzada pel Servei de Normalització Lingüística i Formació i els centres de professorat de totes les illes.

El lloc web formacioinnovacio.cat ofereix informació actualitzada sobre aquestes activitats organitzades per totes les entitats esmentades.

7. SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PLA QUADRIENNAL

El Servei de Normalització Lingüística i Formació, amb la col·laboració dels centres de professorat, ha de fer un seguiment d'aquest pla passats dos anys de la seva entrada en vigor. Aquest seguiment s'ha de dur a terme a partir de les memòries anuals del servei i de cada centre de professorat, així com de l'anàlisi de les dades del GestFOR.

Els resultats i les conclusions obtinguts del seguiment del pla han de servir de base per introduir canvis i millores en el desenvolupament de les activitats de formació i/o dels programes formatius que es considerin necessaris.

El SNLF podrà establir nous objectius o indicadors de cara a l'avaluació arran dels resultats del seguiment realitzat als dos anys.

Tant el seguiment com l'avaluació del pla que s'ha de fer en finalitzar el seu període de vigència, el curs 2023-2024, s'han de dur a terme a partir dels objectius i indicadors següents:

Objectius	Indicadors	Actuacions
Augmentar la competència digital del professorat	<ul style="list-style-type: none"> • % de centres amb itinerari formatiu Nombre d'activitats formatives de la línia 6 • Nombre de docents capacitats en eines digitals • Nombre de docents certificats en nivell bàsic/mitjà/avançat de competència digital 	<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolupament del Pla de Digitalització dels centres educatius • Creació del portafolis digital del docent • Desenvolupament del programa IBSTEAM i creació del lloc web • Creació de l'equip ESERO teacher trainers • Dotació de l'aula STEAM (formacions i préstec de material)
Consolidar la formació als centres, contextualitzada i relacionada amb el projecte educatiu de centre	<ul style="list-style-type: none"> • % de centres amb FeC/FiC • % de centres que realitzen per primera vegada una formació al centre • % de centres amb itinerari formatiu 	<ul style="list-style-type: none"> • Priorització de les formacions als centres per part dels CEP • Seguiment de la relació entre la formació al centre i el projecte de centre
Fomentar l'autonomia formativa dels centres, relacionada amb processos d'innovació i transformació del centre	<ul style="list-style-type: none"> • % de centres que homologuen la seva pròpia formació • % de centres que compten amb equips impulsors 	<ul style="list-style-type: none"> • Revisió de la normativa • Difusió de la normativa entre els centres • Formació en equips impulsors
Potenciar l'aprenentatge entre iguals per tal de millorar la pràctica docent	<ul style="list-style-type: none"> • % de centres i % de docents que realitzen estades pedagògiques, OFEI, visites, etc. • % de formacions als centres que inclouen l'OFEI 	<ul style="list-style-type: none"> • Formació dels assessors en observació i retroacció entre iguals • Coordinació amb la UIB per al programa OFEI • Adequació del programa d'estades pedagògiques a les necessitats dels centres
Impulsar la innovació educativa de forma coordinada amb altres serveis de la Conselleria	<ul style="list-style-type: none"> • % de centres amb formació al centre • % de docents participants a la formació al centre 	<ul style="list-style-type: none"> • Reunions periòdiques amb altres serveis implicats en la innovació educativa de la DGPOC, la DGPICE, la DGPD i el DIE • Elaboració d'un marc d'innovació educativa de les Illes Balears • Publicació d'una convocatòria conjunta de tots els programes de formació/innovació de la DGPICE

8. BIBLIOGRAFIA

- BALLESTER, L. [dir.]. *Anuari de l'educació de les Illes Balears 2018*. Pollença: Fundació Guillem Cifre de Colonya, 2018.
- CASTIÑEIRA, À.; LOZANO, J. M. «Lideratge educatiu». *El Punt Avui. Nacional*, 26-7-2013, p. 23.
- CENTRE UNESCO DE CATALUNYA. *Repensar l'educació: vers un bé comú mundial?* Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 2015.
- COMAS, N. (2019). *Serveix la formació permanent del professorat per millorar els resultats educatius de l'alumnat?* Barcelona: Ivàlua i Fundació Jaume Bofill, 2019 (Què funciona en educació?, 14).
- CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I UNIVERSITAT. *Cap a l'èxit educatiu. Línies d'actuació 2015-2019. Document per al debat educatiu*. Palma: Conselleria d'Educació i Universitat, 2015.
- DELORS, J. et al. *Educació: hi ha un tresor amagat a dins. Informe per a la UNESCO de la Comissió Internacional sobre Educació per al Segle XXI*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 1996.
- DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ; XARXA DE COMPETÈNCIES BÀSIQUES. *Formar per transformar*. 1a ed. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2019.
- ESCOLA NOVA 21. *La rúbrica del canvi. Materials de suport* [en línia]. <<https://www.escolanova21.cat/rubrica-canvi-materials-suport/>> [Consulta: març de 2020].
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Marc de la innovació pedagògica a Catalunya* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2017. <http://xtec.gencat.cat/web/.content/innovacio/marc_normatiu/documents/marc_dinnovacio_pedagogica.pdf> [Consulta: març de 2020]
- GOVERN DE LES ILLES BALEARS. CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, UNIVERSITAT I RECERCA. DIRECCIÓ GENERAL DE PRIMERA INFÀNCIA, INNOVACIÓ I COMUNITAT EDUCATIVA. *Pla de coeducació de les Illes Balears 2019-2022*. Palma: Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar, 2019.
- *Acord2 de governabilitat 2019* [en línia]. Palma: Govern de les Illes Balears, 2019. <https://www.caib.es/sites/transparencia/ca/acords_de_governabilitat/> [Consulta: març de 2020]
- MINISTERI D'EDUCACIÓ I FORMACIÓ PROFESSIONAL. *TALIS 2018. Estudio internacional de la enseñanza y el aprendizaje. Informe español*. Madrid: Secretaría General Técnica, 2019.
- ORGANITZACIÓ DE LES NACIONS UNIDES (2015). *Transformar nuestro mundo: la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible*. <<https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>> [Consulta: març de 2020]
- SANMARTÍ, N. *Avaluar per aprendre. L'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2010.

1
Metodologies i avaluació
competencials i inclusives

5
Competències
lingüístiques

2
Convivència i benestar
físic i emocional

6
Competència STEAM i
competència digital

3
Gestió d'equips i
coordinació docent

7
Actualització tècnica i de
col·lectius específics

4
Coeducació

8
Comunitat educativa
d'aprenentatge